

Reactie op de stikstofmaatregelen 2020

Vorig jaar om deze tijd heb ik met grote aandacht de uitspraak van de Raad van State gelezen over de PAS. Ik kreeg voor het eerst het gevoel dat het Rijk nu echt de knop om zou gooien. Een stevige reductie van de veestapel, ten minste halvering. Maar ook de aanpak van andere bronnen: verkeer, vliegverkeer, scheepvaart, industrie. Maar vooral veel minder beesten, want het te veel aan mest zorgt voortdurend voor heel veel problemen. Een mooie gelegenheid voor een omschakeling naar kringlooplandbouw en dan niet door het wijzigen van de definitie zodat alle landbouw er zo ongeveer onder valt, maar echt lokale kringlopen.

Herstel biodiversiteit is het doel van N2000

Het maatregelenpakket illustreert ook pijnlijk dat de overdosis ammoniak en mest alleen wordt gezien als een probleem in Natura 2000 gebieden, terwijl ook de “gewone natuur” uit het nationaal natuurnetwerk achteruit kachelt. Hier worden dan ook nog eens geen herstellen beschermingsmaatregelen genomen. Er wordt geheel voorbijgegaan aan het feit dat die natuur óók nodig is om de N2000 doelen te halen. Het beschermen van gebieden is een middel om de biodiversiteit duurzaam veilig te stellen. Geïsoleerde N2000 gebieden in een doodse omgeving krijgen nooit een gunstige staat van instandhouding. Daar hoort een gezonde omgeving met stevige basisbiodiversiteit bij. Niet voor niets adviseert de commissie Remkes om ook verbindingzones nu echt aan te leggen zodat de N2000 gebieden deel gaan uitmaken van een onderling verbonden netwerk. Ook gewone natuurgebieden zullen van dat netwerk deel uitmaken. Om als verbinding te kunnen functioneren moeten ze ook kwaliteit krijgen en houden.

Herstel 100 % financiering natuurbeheer.

Om die kwaliteit van de natuurgebieden te herstellen moeten de terreinbeheerders weer gewoon volledig betaald worden voor het werk dat ze doen. Dus 100% financiering van het natuurbeheer en niet 75% zoals nu. De bezuinigen van 60% van kabinet Rutte I moeten geheel ongedaan gemaakt worden. Ook voor gewone natuur is herstel van de milieucondities pure noodzaak: dus ook daar heeft sanering van piekbelasters zin, daarna bodemherstelmaatregelen en hydrologisch herstel - graag ingebed in robuust klimaatbestendig watersysteem.

Uitbreiding N2000

Bij de aanpak die nu wordt voorgesteld wordt heel eenzijdig alleen gekeken naar het behoud en herstel van de 20 jaar geleden aangewezen gebieden. Voor sommige instandhoudingsdoelen is het echter mogelijk om de doelstelling te realiseren door ook andere nu nog waardevolle gebieden aan te wijzen. Zo kan bijvoorbeeld de Graafschap meehelpen om te komen tot een gezonde populatie Zwarte spechten en Wespendien. Ook kunnen mooie nieuwe natuurgebieden (kalkmoerassen) in de Achterhoek of Gelderse vallei bijdragen aan de instandhouding van zeldzame habitattypen. Maar dan verdienen ze ook een betere bescherming.

Niet-bewezen effectieve maatregelen

De huidige voorstellen zijn zwaar teleurstellend en eigenlijk niet veel meer dan een PAS 2.0. Veel niet-bewezen effectieve maatregelen, die niet controleerbaar zijn. Vergunningen die op basis hiervan worden verleend zullen dan ook bij de rechter direct onderuit gaan. Opnieuw technische maatregelen, terwijl het spoor van technische maatregelen keer op keer dood loopt.

Intensieve landbouw bedreigt biodiversiteit.

Maatregelen via het voerspoor veranderen ook niets aan de nu veel te intensieve landbouw, die door middel van veel fossiele energie, bestrijdingsmiddelen en aanvoer van veevoer van over de hele wereld. Het hele landelijk gebied is verworden tot een agrarisch industriegebied

waar het laatste restje biodiversiteit uitgeperst wordt. In de percelen staan geen wilde planten meer. Dus komen daar ook amper insecten voor. Veel landbouwgrond is gedegradeerd tot zombiegrond waar 90% van het bodemleven verdwenen is. Dat is ook bedreigend voor het toekomstig gebruik als landbouwgrond.

Een landbouwtransitie waarbij bodemherstel de basis vormt voor systeemherstel is gevraagd. In dit kader is zowel een sterke afname van het gebruik van gif noodzakelijk, maar zou ook de mestinjectie afgeschaft moeten worden. Het werken met ruige stalmest zou de nieuwe norm moeten worden. In de transitie naar lokale kringlooplandbouw zou dit een belangrijk aandachtspunt moeten zijn.

Actieve bescherming van groenblauwe dooradering is nodig.

Alleen in wegbermen, oevers en houtwallen is nog wat biodiversiteit te vinden, maar de wegbermen en oevers worden straffeloos bij de percelen getrokken, waardoor ook daar de laatste biodiversiteit verdwijnt. De houtwallen en singels worden gesloopt, de wortels kapot geploegd en geïnjecteerd, bomen worden opgesnoeid tot palmachtige verschijningen. Herplantplicht wordt massaal ontdoken, want gemeenten hebben geen prioriteit bij handhaving van bestemmingsplannen.

Het wordt tijd dat overheden gezamenlijk de bescherming van de houtwallen, bosjes en bermen actief gaan oppakken. Het is tegenwoordig heel eenvoudig om met remote sensing technieken illegale kap op te sporen. Een goede daaraan gekoppelde handhaving kan snel veel effect hebben. Sommige provincies doen dit al voor zover het Bos betreft volgens de definitie van de WNB. Gemeentes doen het amper omdat ze niet durven en geen geld hebben. (Juist nu wordt er bij gemeentes geregeld verder bezuinigd op het fysieke domein. Daardoor verdwijnt "groene" expertise en handhaving capaciteit.)

Wat de bescherming betreft is er ook nog een slag te maken. Een standaard verbod op grondbewerking binnen een afstand van 10 meter vanaf bomen zou heel veel helpen. Bij de huidige regelgeving is vaak alleen het kappen van een boom verboden, maar intensief bemesten en ploegen doet veel bomen op den duur ook verdwijnen.

Administratief landjepik leidt tot structurele overbemesting

In flinke delen van het zandgebieden bevat het grondwater te veel nitraat. Een flinke reductie van de veestapel zou hier veel goeds kunnen betekenen.

Het gevecht om iedere vierkante meter grond om te dienen als mestplaatsingsruimte zal niet stoppen wanneer de omvang van de veestapel niet stevig wordt teruggebracht. Niet alleen het fysiek toe-eigenen van wegbermen en oevers, maar ook het administratieve landje pik is wijd verspreid: bermen, oevers, schouwpaden, weiljes van particulieren, recreatieterreinen, parken, en ook natuurgebieden worden op grote schaal opgegeven als mestplaatsruimte terwijl er geen druppel mest op terecht komt. Dit leidt tot structurele overbemesting van agrarische percelen en tot verontreiniging van grond- en oppervlaktewater.

De mestwetgeving blijkt nog steeds niet handhaafbaar volgens het openbaar ministerie en we zijn toch al niet zo van het handhaven in Nederland. Een eenvoudige controle op het administratieve landjepik is best te organiseren. Bijvoorbeeld door alleen akkoord te gaan met opgaven van boeren wanneer de grondeigenaar heeft getekend voor de juistheid van de opgave.

Bij een stevige reductie van de veestapel valt de bemestingsdruk op niet landbouwgrond weg en kan de controle ook extensiever.

Stop mestplaatsingsruimte op natuurgrasland.

Overigens moet in dit verband ook de mestplaatsingsruimte op natuurgrasland genoemd worden. Het komt veel voor dat boeren die natuurgrond beheren, deze gronden ook opgeven voor mestplaatsingsruimte. De terreinbeheerders tolereren dit maar al te vaak, omdat ze anders minder pacht betaald krijgen door de betreffende boer. Vaak vindt de bemesting fysiek niet plaats op het natuurperceel (soms ook wel), maar wordt gewoon de huiskavel extra bemest, met alle gevolgen voor het grond- en oppervlaktewater. Het herstel van de

subsiëring van natuurbeheer naar 100% van de normkosten kan hier overigens ook al veel goed doen.

In uitzonderingsgevallen – bij weidevogelgrasland – kan een lichte bemesting wenselijk zijn. Maak hier dan een apart natuurdoeltype van en regel bemesting zo, dat alleen na voorafgaande schriftelijk toestemming van de subsidie-aanvrager die lichte bemesting is toegestaan.

Klimaatverandering vraagt op stopzetten derogatie.

Het waterbeheer en inrichting van het watersysteem is vervolgens ook geheel afgestemd op de wens van de landbouw om op 15 februari overal te kunnen rijden met zware mestinjecteurs. Dat er vervolgens in de zomer een enorm watertekort ontstaat is van minder belang. Ook in de zomer wordt er niet bemest naar behoefte van het gewas, maar omdat de mestkelder anders vol raakt.

De Klimaatverandering heeft invloed op het groeiseizoen. Misschien moet de maximaal plaatsbare hoeveelheid mest wel worden teruggebracht. De toenemende droogteproblemen in de zomer maken eigenlijk dat de derogatie direct stopgezet zou moeten worden.

Intensieve veehouderij risico volksgezondheid

In de geschetste oplossingsrichting wordt stikstof ook te veel als geïsoleerd probleem gezien. Het is allang duidelijk dat het effect op de volksgezondheid aanzienlijk is. Zowel in de Peel als Gelderse vallei is sprake van een hoog fijnstof gehalte in de lucht dat leidt tot structureel meer luchtwegaandoeningen. Een stevige reductie van de veestapel zou ook een flink positief effect kunnen hebben op de volksgezondheid.

Inzetten op versterking biodiversiteit

Voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding voor de Natura 2000 gebieden is allereerst een stevige reductie van de veestapel nodig. Die reductie moet dan zo georganiseerd worden dat niet alleen de belastingbetaler voor de kosten opdraait, maar ook de financiers.

Tot slot: herstel en duurzaam behoud van biodiversiteit is essentieel voor een gezonde samenleving. Zowel voor mentaal welbevinden als voor een duurzame voedselproductie. Om dat doel te realiseren zijn voldoende middelen nodig, maar ook regels. Durf die als overheid beide in te zetten, niet alleen omdat het van Europa moet in alleen N2000 gebieden, maar omdat we de diversiteit van ons ecosysteem willen veilig stellen. We maken er immers zelf deel van uit en willen de natuur ook heel doorgeven aan de generaties na ons.